

Semmelweis Egyetem Fogorvostudományi Kar Fogászati és Szájsebészeti Oktatási Intézet

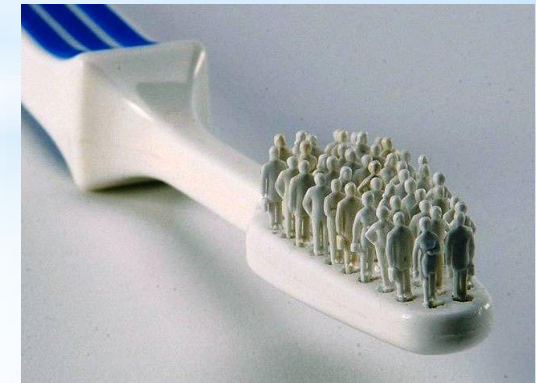
igazgató: Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

<http://semmelweis-egyetem.hu/fszoi/>

<https://www.facebook.com/fszoi>

A gerostomatológia prevenciós vonatkozásai

Sáfrány Mária Intézetvezető asszisztens

klinikai fogászati higiénikus

Dr. Kivovics Péter egyetemi docens

igazgató

Az idős ember

http://semmelweis.hu/fszoi/hu/

Semmelweis Egyetem | Eseménynaptár | Könyvtár | Telefonkönyv | Neptun | Intranet

 Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet
Semmelweis Egyetem

Keresés

ezen a honlapon teljes SE

Információk ▾ Szakfelügyelet **Oktatás ▾** Híreink Munkatársak Telefonkönyv Járóbetegszakrendelések, ambulanciák OKJ

- Tudományos Diákkör
- Teljes protetika előadások
- Továbbképző előadások**
- Szájüregi rákok
- FSZOI szakorvosjelöltek prezentációi
- Sürgősségi fogászat
- Az Intézetben készített szakdolgozatok prezentációi

Bemutkozás

Fogászati és Szájsebészeti Oktató Intézet a kar legnagyobb létszámú és alapterületű intézete. Az Intézetben közel 150 munkatárs (szakorvos, szakorvosjelölt, szakasszisztens, klinikai fogászati higiénikus és nem szakdolgozó) dolgozik. Az épületben 30 fogászati kezelőegységen folyik a betegellátás munkanapokon reggel nyolc órától este nyolc óráig. Este nyolctól reggel nyolc óráig, valamint a munkaszüneti napokon fogászati sürgősségi ellátás folyik. Részt vesz az alapoktatási, szakorvosképzési és szakorvos továbbképzési feladatokban. Osztálystruktúrája a közösségi fogászat (community dentistry) kiválalmi szerint kerül kialakításra.

Fejérvy Pál, Nagy Gábor, Orosz Mihály

Gerosztomatológia az időskor fogászata

 Semmelweis Health

- „Gerohigiéné” : „az értékes életminőségű öregkor biztosításával foglalkozik.”
- Gerontológia: öregedés és az időskor fiziológias változásait vizsgálja
- Gerontológiai demográfia: idősek aránya a népesség körében
- Szociális gerontológia: időskorúak és a társadalom kölcsönhatásait, viszonyait kutatja
- Geriátria (idősgyógyászat): öregedéssel kapcsolatos betegségek gyógyításával foglalkozik

Időskorúakkal foglalkozó tudományterületek

Tompa A: Népegészségügyi ismeretek. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2008

<http://www.eujegyzet.eoldal.hu/cikkek/2---gerontologia/a-gerontologia-es-a-geriatria-fogalma-az-oregedes-fogalma-helye-jellemzoi-ok-elmeletei.html>

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&sqi=2&ved=0CEIQFjAD&url=http%3A%2F%2Fszocialis-gondozo.lapunk.hu%2Ftarhely%2Fszocialis-gondozo%2Fdokumentumok%2Fgerontologia%2F1_geriatria_gerontologia.ppt&ei=RD74UPyFKoWH4AT30IDoCg&usq=AFOjCNFVeIqtG2ttiYyIOSF8RBDQ3t7UIQ14

GEROSTOMATOLÓGIA

Az idős betegek fogászati ellátásával, gondozásával foglalkozó tudományág, mely figyelembe veszi a megváltozott anatómiai, élettani, kórtani és lélektani sajátosságokat is.

GEROPROTETIKA

A protetika azon ága, amely az időskorú páciensek fogpótlástani gyógyító, megelőző ellátásával foglalkozik.

Az időskor definíciója

Öregedés: fiziológias folyamat, irreverzibilis folyamatok összessége

- Időskor:
  - Naptári vagy kronológiai életkor
  - Biológiai életkor
  - Pszichológiai életkor
  - Szociális életkor
- Egészségügyi Világszervezet:
  - Középkor: 45-59 év
  - Idősödő kor: 60-74 év
  - Idős kor: 75-89 év
  - Agg kor: 90 év felett
  - Matuzsálemi kor: 100 év felett

Székács B: Geriátria- az időskor gyógyászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2005

Fejérdy P, Nagy G, Orosz M: Gerosztomatológia- az időskor fogászata. Semmelweis Kiadó, Budapest, 2007

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fseniorcenter.hu%2Fletoltheto-anyagok%2Fdoc_download%2F58-egeszseges-idskor.html&ei=cJw4Uqf2G4TJswaSjoD4Aw&usq=AFOjCNFXPHVPIOhVH73YCQLgXsC1YsrfFQ&sig2=RrA_rdhXJ8awgnZPunDrAg

http://vizsgazz.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=743%3A11tetel&catid=83%3Amuvelodesszervezo-tetelek&Itemid=96

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.szmm.gov.hu%2Fdownload.php%3Fctag%3Ddownload%26docID%3D20879&ei=Jp44UuTYN8Ltswa5wYGgBQ&usq=AFOjCNF2X0Tc6tZk4ZOPzyW3omx_iPD5_g&sig2=qlq_YL4BdEEFpcAwvx61Ow

- A WHO definíciója szerint idősnek az számít, aki betöltötte 65. életévét.
- Az amerikai irodalomban 70 éves kornál kezdődik a páciensek idősként való kezelése.
- Németországban geriatricus páciensnek leginkább a 70 éven felettieket tekintik.

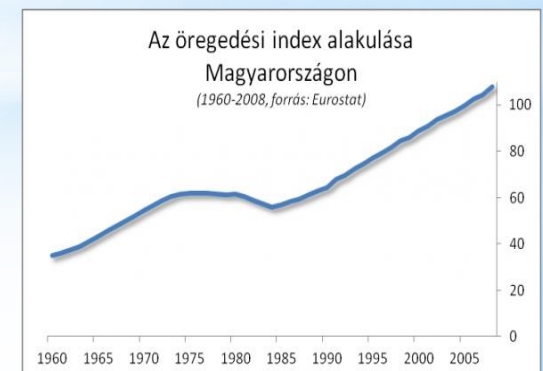
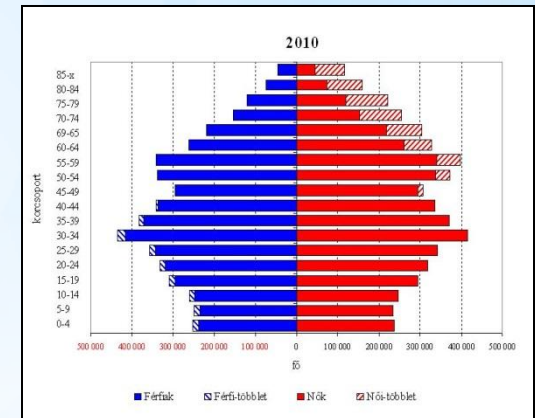

Ki az idős?

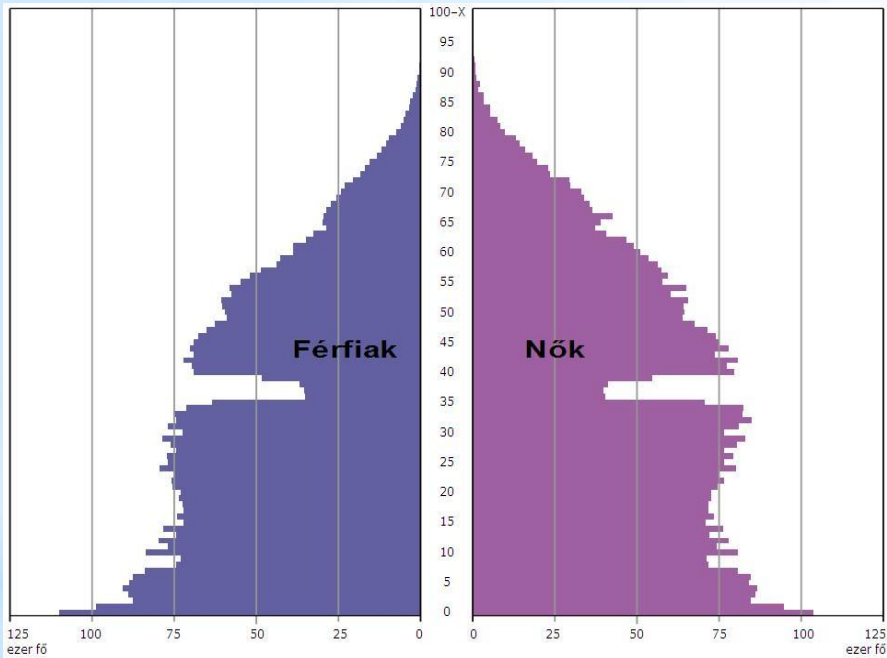

Demográfia

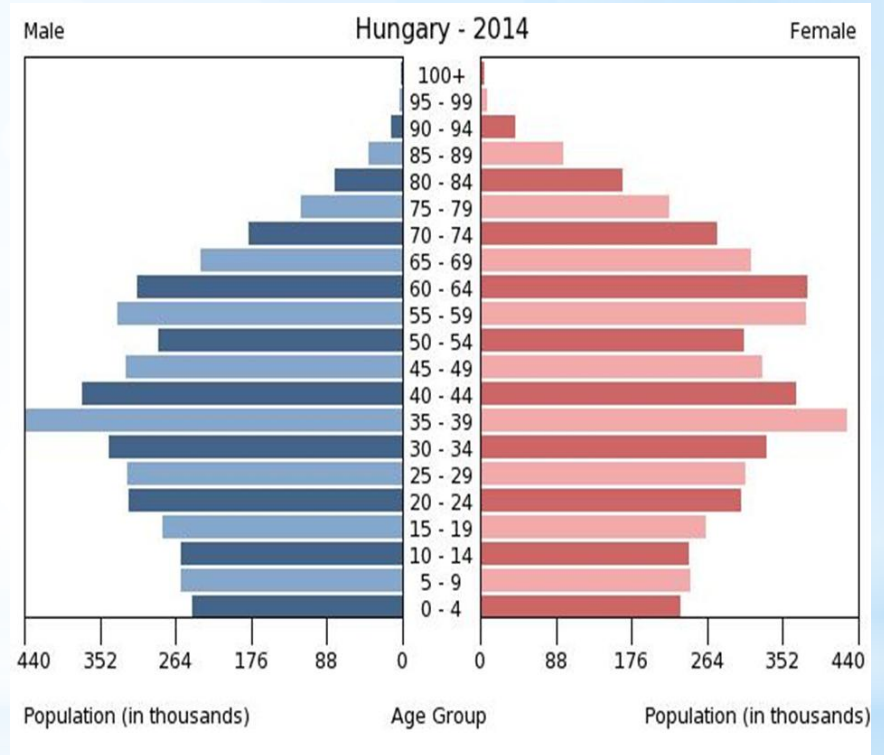
- XXI. század- az őszülő évszázad: népességrobbanás, élettartam és idősek részarányának növekedése
- 2050-re: 10-12 milliárd lakos várható a Földön
- Születéskor várható átlagos élettartam (2011):
  - ✓ Európa: nő: 83,2 év, férfi: 77,4 év
  - ✓ Magyarország: nő: 78,7 év, férfi: 71,2 év

Magyarország lakosainak korfája 1955-ben

Magyarország lakosainak korfája 2014-ben

Demográfia

Szervfunkciók az 75-80 éveseknél a 30 évesekéhez képest %-ban kifejezve

W.J. Spitzer, T. Binger: Az időskorú páciens

- ✓ Agy súlya 56%
- ✓ Idegrostok száma 63%
- ✓ Ízlelőbimbók száma 35%
- ✓ Csontok ásványi anyag tartalma 70-85%
- ✓ Karizomerő 55%

Az időskorban leggyakrabban előforduló ún. öregkori betegségek csoportosítása

Öregkorra átnyúló betegségek :

- *Krónikus betegségek melyek már korábbi években elkezdődnek, és a pácienseket évtizedeken át kíséri, melyek az öregkorban súlyosbodhatnak pl.: ch. polyarthrititis, ch. bronchitis*

Priméren öregkori betegségek:

- *A priméren öregkori megbetegedéseket az jellemzi, hogy csak magasabb életkorban jelenek meg. Pl. : 2 es típusú diabetes mellitus, prostatahyperplasia*

Öregkorban bekövetkező megbetegedések:

- *Öregkorban bekövetkező megbetegedések azokat értjük, amelyek bármely életkorban felléphetnek, de az életkortól függően különböző szimptomákat mutatnak pl.: peptikus ulcus*

Az időskorban leggyakrabban előforduló betegségek

- Mozgásszervi megbetegedések (osteoporosis, osteoarthritis, rheumatoid arthritis)
- Szív- és érrendszeri megbetegedések (arteriosclerosis, ischamias betegségek)
- Emésztőszervi betegségek
- Légzőszervi betegségek (chronikus bronchitis)
- Anyagcsere betegségek (2-es típusú diabetes mellitus)
- Neurológiai elváltozások (Parkinson- szindróma)
- Immunrendszer gyengülése (lég- és húgy-úti fertőzések)
- Rosszindulatú daganatok(mamma- és prostatacarcinoma, leukaemia)

Egyes megbetegedések gyakorisága a 65 évnél idősebb populációban

- ✓ Magas vérnyomás 42%
- ✓ Szívproblémák 34%
- ✓ Nagyothallás 40%
- ✓ Csökkent látóképesség 23 %
- ✓ Csökkent koordinációs képesség 40%

- Depresszió
- Agresszió
- Túlzott elvárások
- Érzékszervi problémák
- Rugalmatlan gondolkodás

Az időskorúak pszichológiai jellemzői

Az időskorúak szociológiai jellemzői

- **Klasszikus családmóde**l szétesése
- **A horizontális** kapcsolatok leépülése
- **Elmagányosodás**
- **A vertikális kapcsolatok** átalakulása
- **Függőség**

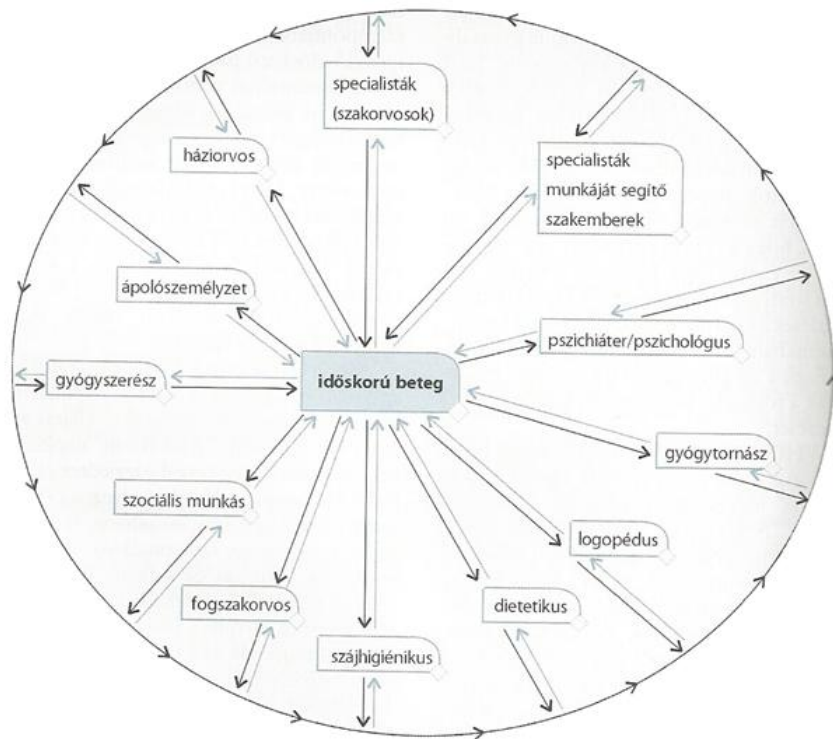
Az időskorúak sztomatológiai jellemzői

- Foghiány
- A természetes fogakon jellemzően gyökér caries alakul ki
- A szájnyálkahártya elvékonyodása, ebből adódó fájdalmassága, sérülékenysége
- A szubmukóza vastagságának jelentős csökkenése, ebből adódó teherviselési nehézségek
- A parodoncium állapotának romlása
- Nyálmirigyek involúciója, csökken a nyál elválasztás
- Orálshigiénés állapot alacsony szintű, szájápolás rendszertelen
- Kivehető fogpótlások higiéniéje elégtelen
- Funkcionális problémák: rágás, nyelés, beszéd

Klinikai fogászati higiénikusok prevenciós lehetőségei a gerosztomatológiában

Az Interdiszciplináris geriátriai team általános felépítése és kommunikációs rendszere

Az idősor motivációja

A jól motivált és fiatal korában is állandóan fogorvosi ellenőrzés alatt tartott jó szájhigiénéjű páciens időskorára is képes hatékony és tökéletes szájhigiénés gyakorlatot fenntartani.

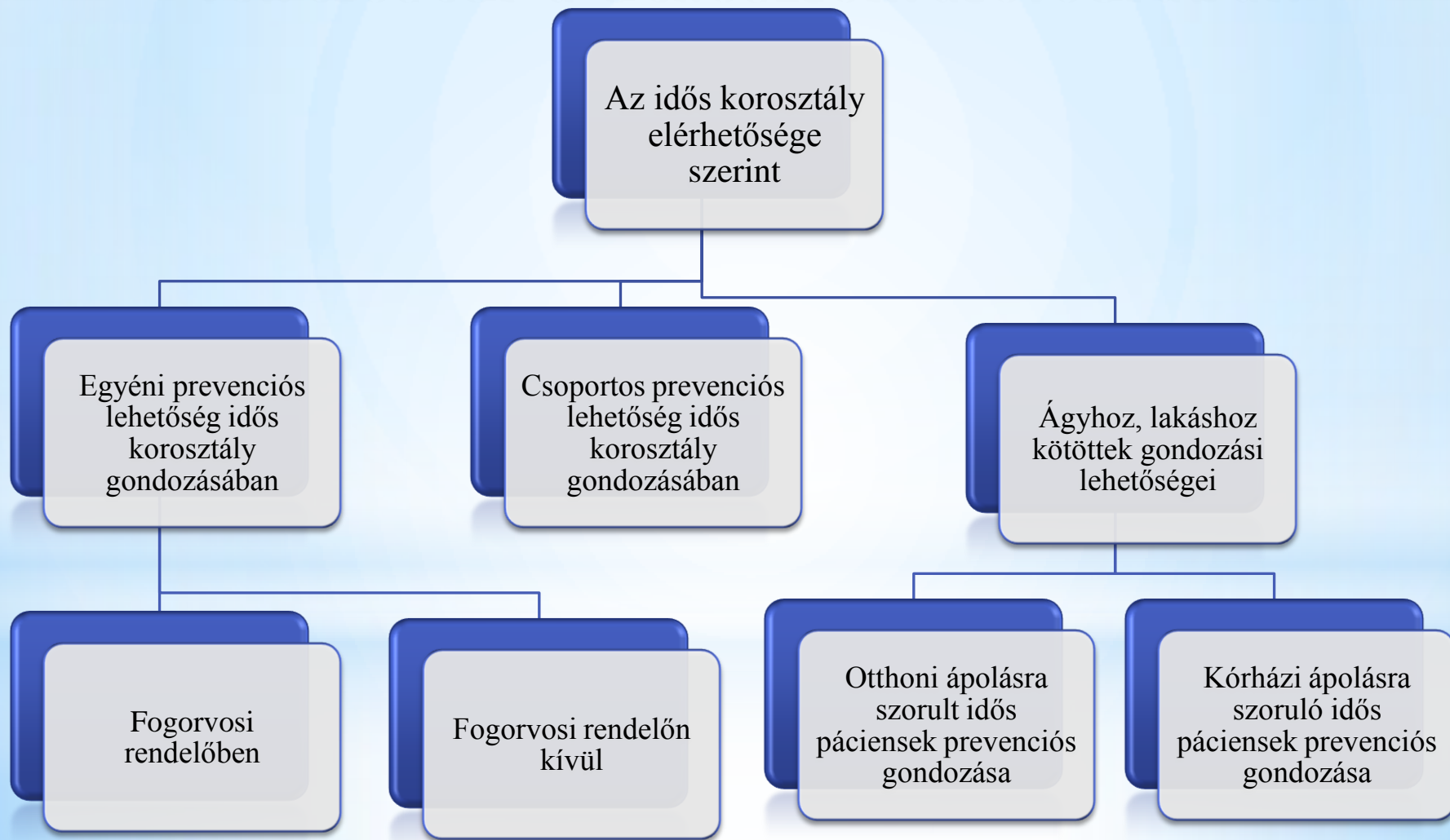
Időskorban azonban nagyon nehéz már a korábban kialakult rossz szokásokon változtatni, vagy a páciensünkkel megértetni, hogy ha eddig soha nem mosott fogat, akkor miért kellene fogat mosnia vagy rendszeresen fogorvoshoz fordulnia.

Mozgásszervi elváltozások amik befolyásolják az idős páciensek szájüregének tisztítását

Klinikai fogászati higiénikusok prevenciós lehetőségei a gerosztomatológiában

Az idős korosztály
elérhetősége szerint

*Egyéni prevenciós
lehetőség idős
korosztály
gondozásában*

*Fogorvosi
rendelőben*

206-207

Prevenációs Osztály

Sáfrány Mária

dr. Ágostonné Kovács Ildikó

Vidor Mónika

Gárdos Ildikó

Rubányi Anna

Az idős korosztály
elérhetősége szerint

*Egyéni prevenciós
lehetőség idős
korosztály
gondozásában*

*Fogorvosi
rendelőn kívül*

Klinikai fogászati higiénikusok prevenciós lehetőségi a gerosztomatológiában

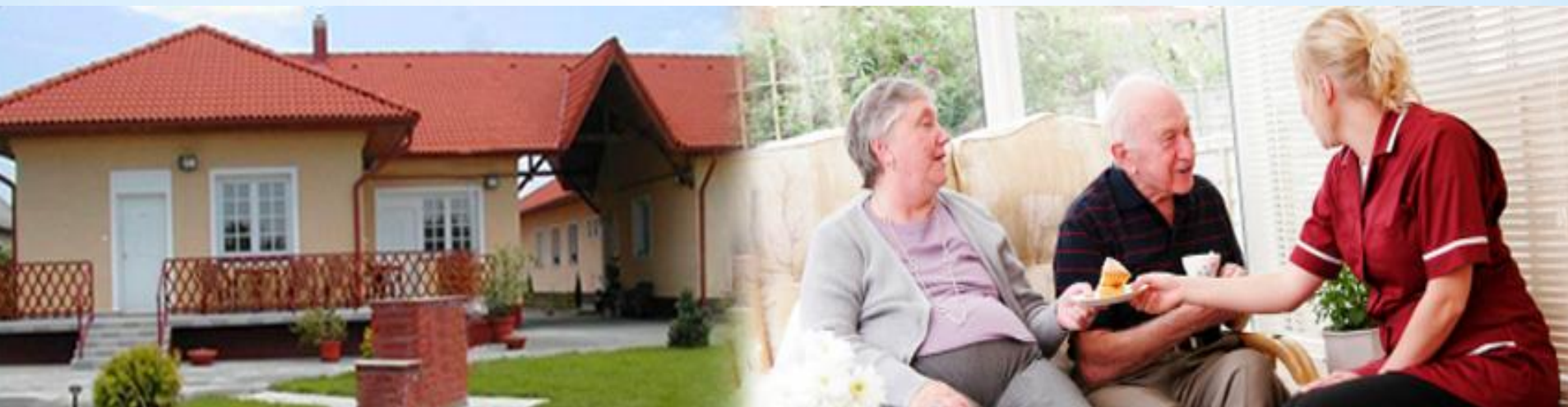
*Csoportos
prevenciós
lehetőség idős
korosztály
gondozásában*

A szociális ellátást nyújtó intézmények típusai

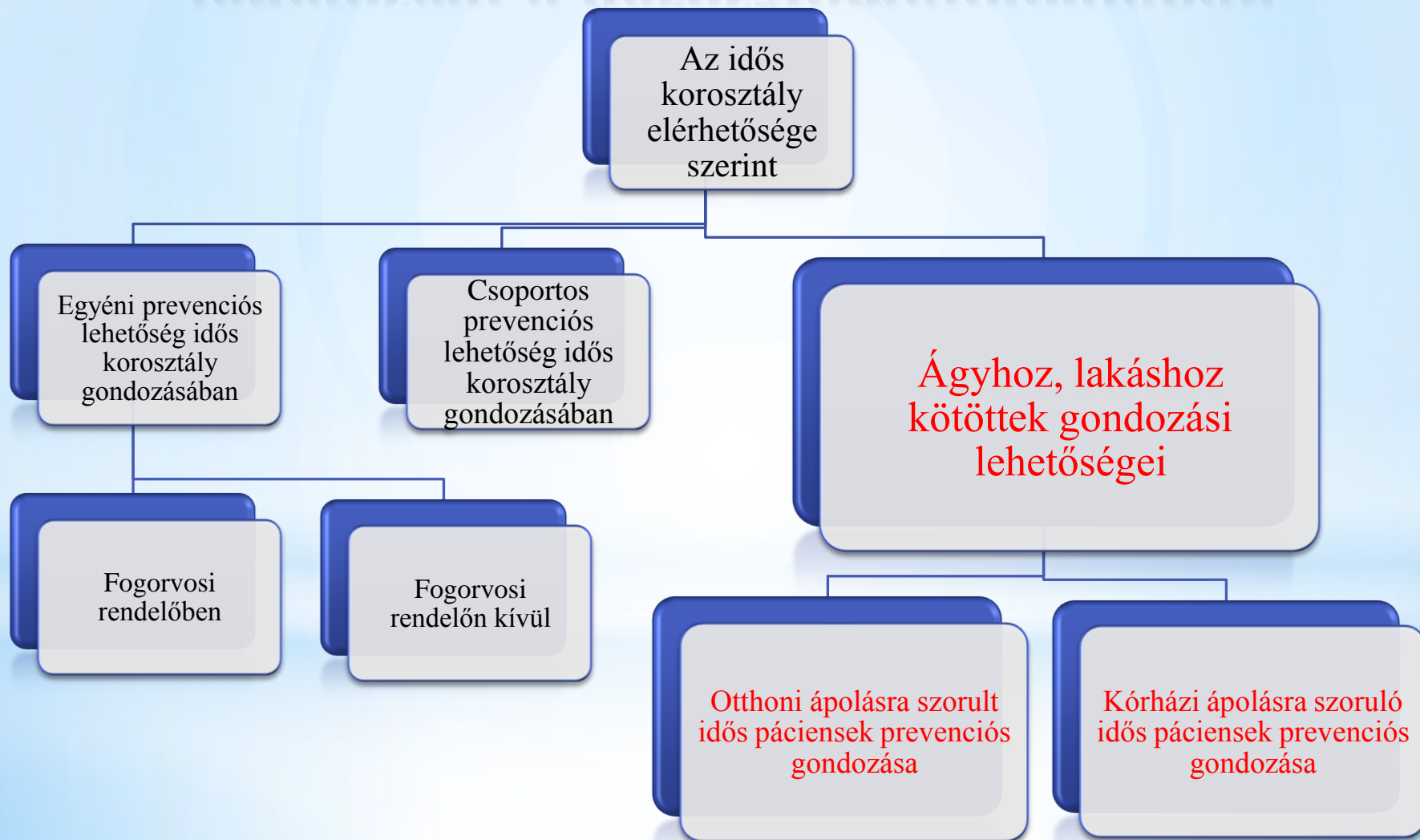
Szakosított ellátási formák:

- ❖ Időskorúak gondozóháza (átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények)
- ❖ Idősek otthona (ápolást, gondozást nyújtó intézmények)
- ❖ Pszichiátriai betegek otthona
- ❖ Krónikus betegágyak

Klinikai fogászati higiénikusok prevenciós lehetőségei a gerosztomatológiában

Az ágyhoz kötöttség, lakáshoz kötöttség meghatározása és jellemzői

❖ Ágyhoz kötöttségnek nevezzük azt az állapotot, melyben a beteg nem képes önállóan ágyát elhagyni, személyes szükségleteit csak segítséggel tudja kielégíteni. Abban az esetben, ha az ágyhoz kötöttség huzamosabb ideig fennáll, jelentős változásokra számíthatunk a beteg fizikális és mentális állapotában egyaránt.

❖ Lakáshoz kötöttségnek nevezzük azt az állapotot, melyben a beteg nem képes önállóan lakását elhagyni. Személyes szükségleteit önállóan ki tudja elégíteni, életvitelében mégis segítségre szorul. Lakáson belüli jelentősebb erőt igénylő feladatok; lakásfenntartással, illetve személyes higiénével összefüggő tevékenységek elvégzésére nem képes. Bár hosszabb lakáshoz kötöttség esetén romolhat a fizikális állapot, az mégsem olyan mértékű, mint ágyhoz kötöttség esetén.

Az ágyhoz kötöttség, lakáshoz kötöttség típusai

- ❖ *Átmeneti ágyhoz kötöttség, lakáshoz kötöttség*

- ❖ *Tartós ágyhoz kötöttség, lakáshoz kötöttség*

Az ágyhoz kötött betegek fogászati kezelésének szinterei

- ❖ Lakás
- ❖ Idősek otthona
- ❖ „Krónikus ágy”
- ❖ Aktív ágy
- ❖ Szociális otthon
- ❖ Elme szociális otthon
- ❖ Szájsebészeti fekvő osztály

Mind az átmeneti, mind a tartós ágyhoz-
illetve lakáshoz kötöttség esetén a
legfontosabb fogászati gondozási feladat a
***megfelelő szintű szájhygiénés színvonal
elérése és fenntartása.***

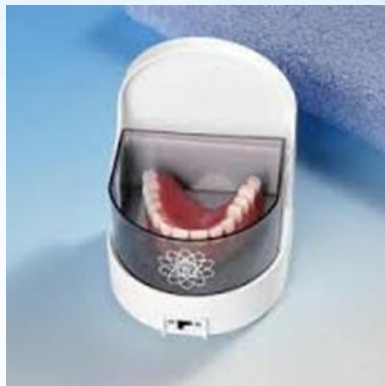
Felkell keltenünk az ***igényt*** az orális tisztaság
iránt.

Érzékeltetnünk kell a pácienssel,
hozzátartozóival, ápolóival hogy bizonyos
esetekben a ***gyógyulásnak egyik fontos
alkotóeleme*** a jó szájhygiénés állapot.

A szájhigiéniás kezelés, gondozás sajátosságai kórházi körülmények között

- ❖ Orális tisztaság iránti igény felébresztése
- ❖ Szájhigiéniás sarok kialakítása
- ❖ Ultrahangos fogsortisztító készülék
- ❖ Elektromos fogkefe
- ❖ Fogsortisztító fogkefe

Gerostomatologia és szájhigiéne

Megtartott
fogazat

Rögzített
fogpótlások

Kivehető
fogpótlások

Implantációs
fogpótlások

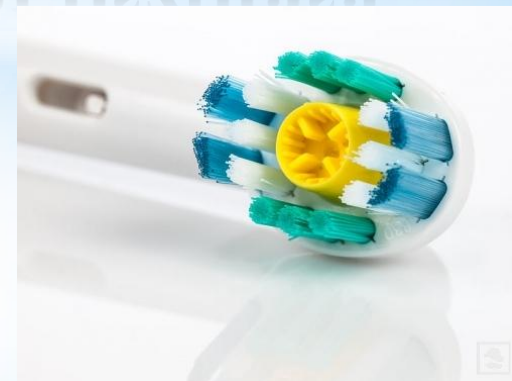
Időskorban előforduló fogászati statusok

- * Fogkefe
- * Fogkrém
- * Elektromos fogkefe
- * Fogselyem
- * Interdentális fogköztisztító eszközök
- * Nyelv tisztító
- * Szájöblítő

Megtartott fogazat tisztítása

Maradó fogakon elhorgonyozott fix fogpótlások:

- Szóló korona
- Híd pótlás
- Kombinált fogpótlások fix része

Fix fogpótlások tisztítása

Superfloss® – speciális fogselyem egyik végén kemény szál, mely könnyen bevezethető a fogközökbe akkor is, ha a kontaktpont nem átjárható (**hidak, sínek**)

A kemény rész mellett: 30-35 cm-es hagyományos fogselyem + 20 cm zseniliaszerű vastagabb rész

Fix fogpótlások tisztítása

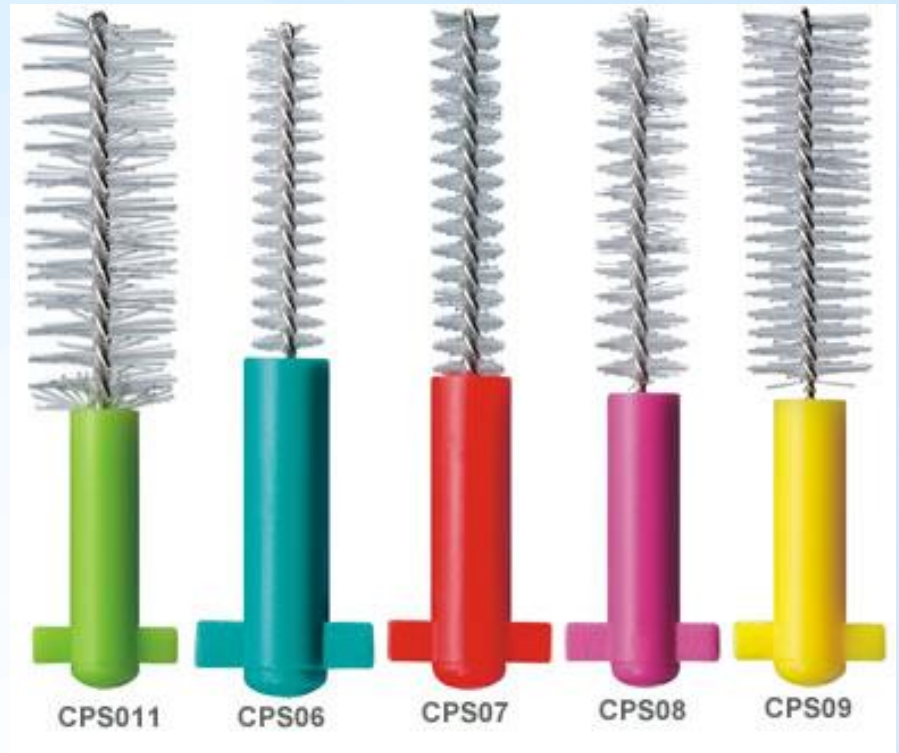

Fogköztisztító kefe:

Megnyílt fogközök, gyökéroszlások, diasthemás fogak, rögzített pótlások pillérfogai közötti terület tisztítására

- * Létezik hüvelyk és mutatóujj között tartható és hosszabb, fogkeféhez hasonló nyelű
- * Üvegmosóra emlékeztető feje van – középső drótsodrony szálai közül műanyag szálak merednek ki derékszögben

Hidroterápiás készülékek

Szájzuhany

Konfekcionált szájtus kanállal juttatják a vízszugarat a szájba

A vízszugárnak megfelelő szögben kell a fogközt érnie, hogy tisztítson

Elektromos pulzáló jet készülékek

A vízszugár pontosan a fogközbe irányítható

Kivehető pótlások tisztítása

Fogsortisztító fogkefék

A fogsortisztító kefe használata

A fogsortisztító kefe használata homorú (konkáv) felszínen

Finommechanikai rögzítő eszköz tisztítása fogsortisztító kefével

Óvintézkedések

A műfogsorok tisztításának egyik igen hatékony módszere a mechanikai tisztítás (kefével) és a kereskedelmi forgalomban megvásárolható, pezsgőtabletta-típusú műfogsortisztítóban történő áztatás kombinációján alapul.

A műfogsortisztítók leggyakoribb összetevői:

- * felületaktív anyagok
- * pezsgő hatású összetevők
- * oxidálószer

Mindezen hatóanyagok tisztítják a műfogsort, eltávolítják az elszíneződéseket, valamint antimikrobiális hatással is rendelkeznek

Öblítés

Áztassa a műfogsort
műfogsortisztítóban

Mossa meg a műfogsort az áztató
oldattal, megfelelően lágy kefe
segítségével

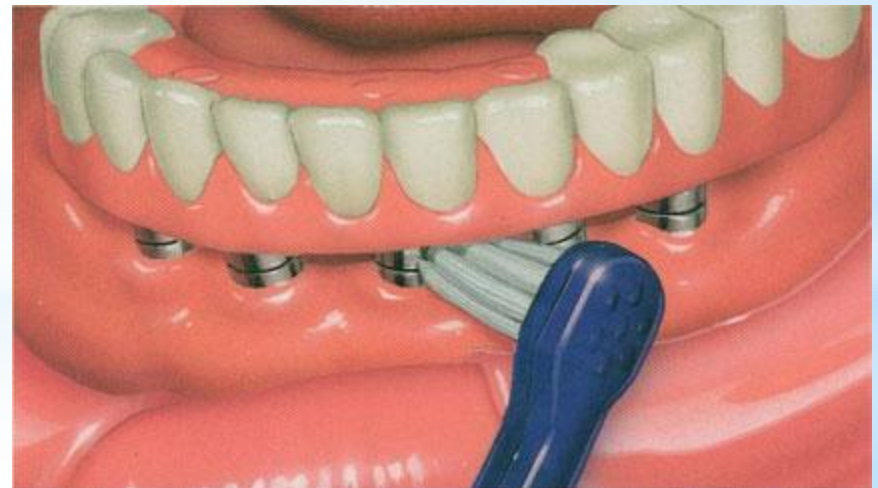
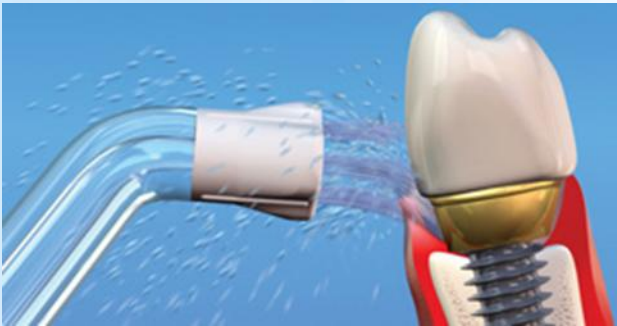
Alaposan öblítse le a
műfogsort folyóvíz alatt

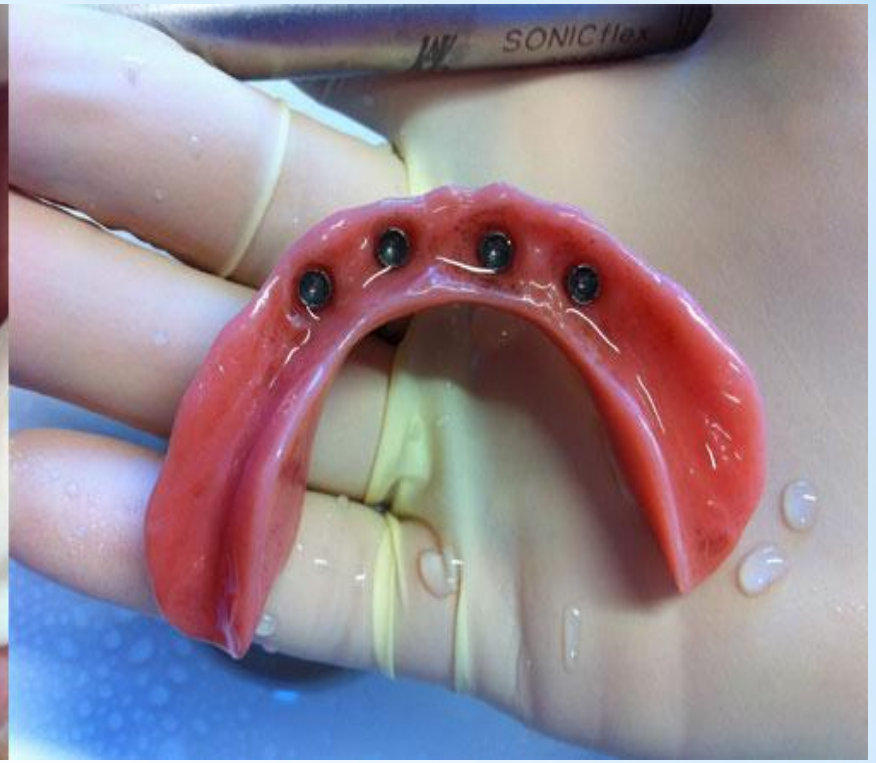
- * Fix fogpótlások
- * Kivehető lemezes fogpótlások:
teljes és részleges

**Implantátumon rögzülő
fogpótlások tisztítása**

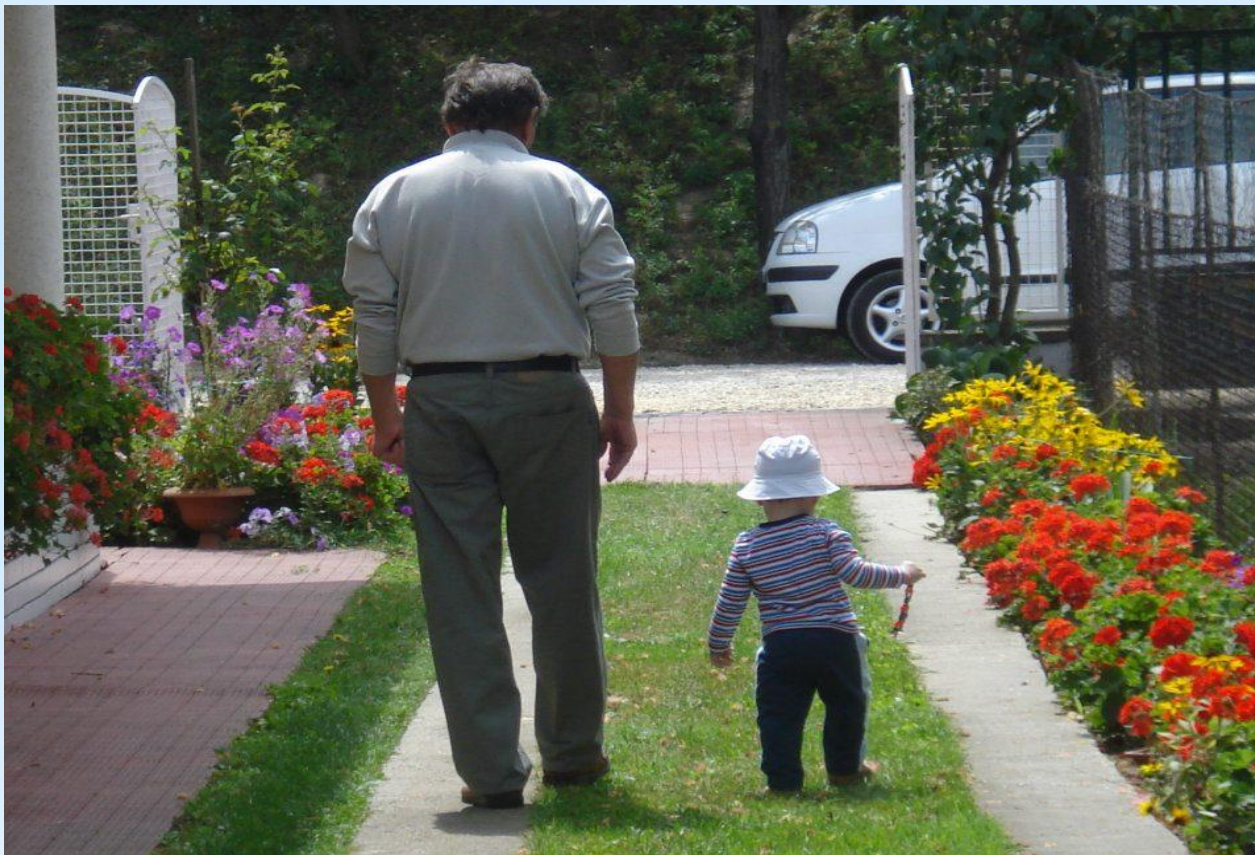

***Klinikai fogászati higiénikus-idős ember
kommunikáció***

- * Mutatkozzunk be a páciensünknek minden esetben
- * A rendelőbe való behíváskor teljes néven szólítsuk.
- * Nehezen közlekedő páciens esetén nyújtunk neki segítséget
- * Győződjünk meg arról, hogy az esetlegesen hallókészüléke van e az idős páciensnek, ha van biztos bevan kapcsolva
- * A kommunikáció kétirányú legyen
- * Meghallgatás, irányított beszélgetések legyenek
- * Az idős ember szellemi percepciós képességét figyelembe véve, lehetőleg a legegyszerűbb szavakkal a saját szellemi szintjének megfelelően kell megtanítanunk a helyes szájpolásra vagy a kivehető, részleges fogpótlások tisztításának fontosságára.

„Egy társadalom fontos értékmérője, hogyan bánik az időssekkel.”

Halmos Tamás az MTA doktora, egyetemi tanár (Országos Korányi Pulomnológiai Intézet)

Az öregedés élettani és társadalmi jelenségei

Köszönöm a figyelmet!